

Діючий порядок визначення фінансових результатів, як за даними бухгалтерського, так і за даними податкового обліку, є не зовсім вдалим і таким, який не може забезпечити достовірною інформацією всіх зацікавлених в ній користувачів, при виправданих витратах на її утримання. Враховуючи ті економічні реалії, в яких опинилась Україна, виникає необхідність визначення фінансових результатів окремо для зовнішніх і внутрішніх користувачів, доведено, що фінансові результати діяльності підприємств слід визначати в такому розрізі: фінансовий результат для загального кола зовнішніх користувачів інформації, що знаходить своє відображення у відкритій звітності; фінансовий результат з виведенням його в розрізі виробничих підрозділів, видів продукції і призначений для цілей управління підприємством; фінансовий результат, визначений для цілей оподаткування.

Висновки. Зміна економічної системи, що спричинила в Україні нові умови господарювання, впровадження в бухгалтерську практику національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку потребує переосмислення теоретичних та методичних підходів до управління підприємством, зокрема, бухгалтерського обліку і, передусім, до організації та ведення обліку фінансових результатів діяльності.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996 - XIV.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 3 «Звіт про фінансові результати» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87.
3. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 15 „Дохід” Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999р. № 290.
4. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 „Витрати” Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. № 318.

УДК 657.37

**ВЗАЄМОУЗГОДЖЕНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ І СТАТИСТИЧНОЇ ЗВІТНОСТІ
ТА ЇХ ВЗАЄМОДІЯ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ**

*Семенишена Н.В., к.е.н., доц.,
Подільський державний аграрно-технічний університет*

N. Semenishena «Interconsistency of the financial and statistical reporting and their cooperation as informative systems»

Given the interdependence and disparity of indicators of financial and statistical reporting and outlines the basic approaches to their work as individual information resources on the functioning of the economic entities.

Н.В. Семенишена «Взаимосогласованность финансовой и статистической отчетности и их взаимодействие как информационных систем».

Рассмотрена взаимозависимость и различия показателей финансовой и статистической отчетности и очерчены основные подходы к их взаимодействию как отдельных информационных ресурсов о функционировании субъектов хозяйствования.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що бухгалтерський облік створює інформаційну систему, що оперує даними про активи підприємства, капітал й зобов'язання, відображає факти господарського життя підприємства. Даний вид обліку, на відміну від статистичного, визнаний найбільш достовірним у силу того, що з моменту створення підприємства протягом усієї його

діяльності безупинно в хронологічному порядку організує суцільне відображення всіх фактів на підставі первинних облікових документів. Він надає кількісну інформацію й відрізняється тим, що оперує даними лише в грошовому вимірнику. Звітність же, як масив даних про функціонування суб'єкту, є завершальною стадією циклу облікових робіт, і класифікується за видовою ознакою на фінансову та статистичну; сукупність показників цих видів формують єдиний інформаційний масив, однак за цілями, методикою та переліком показників кардинально різняться. Репрезентація діяльності суб'єктів господарювання, що відбувається через форми фінансової і статистичної звітностей, є вихідним положенням у вирішенні проблеми взаємодії та взаємоузгодженості цих видів як окремих інформаційних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню звітності в Україні присвячено праці відомих вітчизняних вчених: М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, М.Я. Дем'яненка, В.І. Єфименка, В.М. Жука, Г.Г. Кірейцева, М.В. Кужельного, М.Ф. Огійчука, Н.М. Ткаченко, П.Я. Хомина, Л.С. Шатковської та інших дослідників. Однак на сьогодні відсутні системні дослідження, присвячені питанню взаємодії цих двох видів інформаційних ресурсів, що відображають функціонування суб'єктів господарювання та проблеми взаємоузгодженості уособлених в них показників.

Мета дослідження. Відмінність предмета бухгалтерського обліку й статистики визначає використання більш широкого спектра показників у рамках статистичної звітності, а, відтак, визначення підходів до взаємодії та взаємоузгодженості показників вищезазначених видів звітності складають мету дійсної публікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Заключним етапом облікового процесу є складання форм звітності, при цьому бухгалтерська звітність розглядається як узагальнена система показників, що відображає положення організації на звітну дату, фінансово-господарська діяльність підприємства характеризується в цілому. На відміну від бухгалтерського, статистичний облік застосовується для одержання й узагальнення даних, що характеризують масові й окремі типові явища й процеси виробничої діяльності й громадського життя. Їхня кількісна характеристика розглядається в нерозривному зв'язку з якісною з метою розкриття закономірностей розвитку в реально існуючих явищах і процесах. Матеріали статистичного спостереження групуються й узагальнюються в певному порядку в структуровану систему статистичних показників. Статистичний облік використовує агреговані дані оперативного й бухгалтерського обліку, а також відомості, отримані при комплексних і вибіркових спостереженнях, проведених органами статистики. Ці показники формуються в статистичній звітності, яка призначена для узагальнення й аналізу даних у рамках окремих сегментів (галузей, регіонів) або економіки в цілому (відомості про чисельність, заробітну плату й руху працівників, продуктивності праці й ін.).

При аналізі складу й структури бухгалтерської й статистичної звітності можна виділити наступні відмінності:

— Бухгалтерська звітність більш інформативна по конкретному підприємству, ніж статистична, оскільки являє собою взаємозалежну структуровану систему даних, підтверджених первинними обліковими документами й регістрами. У свою чергу, статистична звітність, що слугує іншим цілям, дозволяє вивчати масові явища, на відміну від бухгалтерської. Зміна форматів основних бухгалтерських звітів проводиться при трансформації методології обліку й

відображуваних економічних реалій. Форми статистичної звітності не мають твердому взаємозв'язку й рідше переглядаються.

— Бухгалтерська й статистична звітність відрізняються за набором показників. Оскільки статистична звітність будується на основі даних оперативного обліку, при характеристиці економічних явищ і процесів використовуються натуральні показники. Разом з тим, незважаючи на істотні відмінності, в окремих випадках бухгалтерська й статистична звітність формують ідентичні показники.

Концептуальні підходи до взаємодії фінансової і статистичної звітностей, як інформаційних систем про фінансове становище об'єктів управління, полягають, з нашого погляду, у визначенні й опрацюванні наступних положень:

1. Загальні положення. У міру розвитку й ускладнення ринкових інструментів господарювання, а також посилення інтеграційних процесів збільшується обсяг даних, що розкриваються в системах звітності. Зростання інформаційних потоків ускладнює роботу з масивом фінансових даних. Виникає проблема структурування сукупності інформації із критерію істотності.

Крім цього, інформаційні системи, призначені для формування інформації про фінансове становище об'єкта управління, переплітаються, що ускладнює роботу з оцінки певного явища або процесу. Оскільки фінансова й статистична звітність відбивають інформацію про господарюючого суб'єкта, то слід зазначити дублювання даних, що знижує загальну інформативність. Крім того, спостерігається відмінності в отриманих значеннях тих самих показників внаслідок використання різних методів оцінки. Дія зазначених вище причин обумовлюють необхідність розробки системи поглядів на проблему взаємодії фінансової й статистичної звітності.

2. Оцінка. Процес оцінки незмінно передбачає комбінацію трьох складові елементів: об'єкт або подія; властивість об'єкта, що підлягають кількісній оцінці; шкала виміру або сукупність одиниць, у яких можна виразити цю властивість.

Якщо при складанні фінансової й статистичної звітності визначається тотожна група показників, то перші два елементи незмінно однакові. В економічній літературі виділяється широкий спектр методів оцінки, застосовуваних при різних умовах. Застосування різних методів у статистичному й бухгалтерському обліку призведе до одержання різних значень того самого показника. Таким чином, якщо при складанні цих видів звітності використовується одне інформаційне поле, то при визначенні показників доцільно використовувати тотожні методи. Це дозволить нівелювати відмінності, викликані використанням різних методів оцінки.

3. Групування. Групування означає розподіл об'єктів на підставі їх подібності й відмінності по групах (підмножинам). Якщо використання різних видів групування дозволяє одержати додаткову інформацію, що сприяє більш детальному вивченню об'єкта дослідження, то їх використання необхідне й обумовлене задоволенням додаткових потреб користувачів. Водночас, при дослідженні ефективності використовуваних методів доцільно керуватися критерієм істотності сформованих показників.

4. Перегляд статистичної звітності. Фінансова звітність трансформується в міру розвитку ринкових відносин і інформаційних потреб користувачів. Її зміна обумовлена об'єктивною необхідністю в достовірній інформації. Натомість статистична звітність, що також

надає дані про об'єкт управління, переглядається рідше, що викликає зниження вірогідності інформації й виникнення відмінностей від фінансової звітності. Це призводить до ситуації, коли дві взаємозалежні системи даних, що покликані доповнювати одна одну, не здатні формувати єдину систему інформації про господарюючого суб'єкта. Крім того, форми статистичної звітності на сьогодні не являють собою структуровану систему, будучи набором звітів, що висвітлюють певні сторони діяльності підприємства. У той же час, приведення сукупності додаткових показників у єдину систему підвищило б істотність інформаційної бази.

5. Періодичність. Фінансова звітність висвітлює результати діяльності господарюючого суб'єкта, а також стан активів, капіталу й зобов'язань із певною періодичністю (місяць, квартал, рік). У той же час у рамках цих періодів доступ до інформації мають тільки внутрішні користувачі звітності. Статистична звітність може складатися як з певною періодичністю (місяць, квартал, рік), так і на певну дату. Доцільно зберегти такий підхід, оскільки це відповідає різним цілям формування звітності. Водночас показники за той самий період повинні бути ідентичні.

6. Використання показників. Показник - виражена числом характеристика будь-якої властивості економічного об'єкта або процесу. В економічній літературі виділено кілька класифікацій показників. У рамках формулювання концептуальних підходів становить інтерес класифікація за економічним змістом.

7. Нівелювання повторів. Бухгалтерська й статистична звітність мають різне призначення й цілі складання. Це викликає відмінність у системі формованих даних. Водночас можна відзначити ряд форм статистичної звітності, що дублюють фінансову інформацію. Однак, слід зазначити, користувачі звітності господарюючого суб'єкта мають доступ до системи фінансової звітності, тому статистична звітність повинна розкривати додаткові дані, що задовольняють інформаційні потреби. Крім того, дублювання небажане й при узагальненні статистичної й фінансової звітності органами статистики, оскільки на регіональному рівні слід формувати таблиці макроекономічної інформації, що максимально висвітлюють стан об'єкта управління. Отже, складання ідентичних розділів у рамках статистичної звітності вважаємо недоцільним.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сформульовані підходи взаємодії фінансової і статистичної звітностей, як інформаційних систем, дозволяють оцінити взаємозв'язок і взаємозалежність їх з погляду впливу на процес прийняття управлінських завдань, а також спростити роботу з інформаційним масивом, що розкриває інформацію про функціонування будь-якої організації як суб'єкта господарювання.

Список використаної літератури:

1. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку : Підручник / М.Т. Білуха. – К., 2000. – 694 с.
2. Жук В.М. Наукове забезпечення обліку в системі управління аграрним сектором економіки : теорія і практика : наукова доповідь / УААН ; Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». – К.: Інститут аграрної економіки, 2008. – 978 с.
3. Хомин П.Я. Парадигми і контрверзи бухгалтерського обліку та звітності (спроба консеквентного аналізу): Монографія / П.Я.Хомин, Г.П.Журавель. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 299с.